

Titel: Retskaffenhed og Oprigtighed, Guds frygt og Religionens sande Væsen og Hoved-Sag. afhandlet i En Præken paa tredje Søndag efter Nyt-Aar. [Trinitatis Kirke]

Citation: "Retskaffenhed og Oprigtighed, Guds frygt og Religionens sande Væsen og Hoved-Sag. afhandlet i En Præken paa tredje Søndag efter Nyt-Aar. [Trinitatis Kirke]", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 1*, Morten Hallager, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_001-shoot-workid2_001_007.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 1

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Retskaffenhed og Oprigtighed, Guds frygts og Religionens sande Væsen og Hoved-Sag.

afhandlet

i En Præken

paa tredie Søndag efter Nyt-Aar

over

Evangelium Matth. 8,1-13

til

Ihukommelse af den 17 Jan. 1772.

og

til et Minde og Vidnesbyrd for ydmygede og takopfyldte Gudsdyrkere, og Elskere af Kongens og Landets Frelse.

Ved Pressen udgiven af

Johan Christian Schönheyder

Sognepræst til Triunitatis Menighed.

Kiøbenhavn 1772, trykt hos Morten Hallager, boende i store Fiolstrædet.

2

Tilegnet

min

Ærede og Dyrebare Meenighed

i

Trinitatis Kirkes Sogn.

3

Hvad der behager dig, naadige og forbarmende Gud! hvad dig tækkes, et oprigtigt og retskaffent Sindelaug, det lad os alle vores Dage, have og bevare. Giv at alle vores Vilkaar, alt hvad os i dette vores Forberedelses Levnet hændes, maae lede os til dig, optugte os til at holde dig for vores Tilflugt, vores Haab og Styrke, naar vi erfare at alle menneskelige Ting ere Forfængelighed og Fristelser

4

til Døden som er Syndernes Udgang, og naar vi frivillig kiendes ved os selv at intet Menneskeligt er fremmed for os. I vores Ringhed, Afmagt og Uværdighed lad os tilbede din uindskrænkede Storhed, og med et oplyst Øie agte paa de utallige Beviis og Paamindelser som vores Levnet giver os derpaa. Lad os være opmerkemme paa alle de Advarsler, som strække os med Lasternes Afskyelighed, opmerkemme paa alle de Tilskyndelser som kunne øve os i den retvise Lydighed og Underkastelse under dit Herredømme og din velbehagelige Villie. Hellige os, vores Sindelaug, og vores hele Levnet, med denne Retskaffenhed i Ydmygelse at vandre for dig, og være fuldkomne, at vores daglige Levnet maae bevise Frugter af vores Troe,

og gjøre dit Navns Bekiendelse Ære; at vi med et børneligt og takfuldt Hierte maa prise dig: Sandelig Gud er god, imod dem som ere reene og oprigtige af Hiertet. Velsigne til disse Opmuntringer i Dag dit Ords og dine Gierningers Forkyndelse, lad vores

5

Andagt være dig behagelig, og helliget i din elskelige Søns Navn, med hvis Bøn vi paakalde dig: Fader vor etc.

Evangelium Matth. 8, 1-13.

Mine andægtige og elskede Tilhørere!

Enhver som er oplært i Christendomdommen, og kiender i den Guds Raad til vores evige Salighed, veed at Troen er det eeneste Vilkaar under hvilket JEsu Christi Evangelium tilsiger os Frelse fra Syndens Fordømmelse, og alle Guds Naades og Kierligheds Lyksaligheder; men enhver som ved Troen vil opnaae disse Lyksaligheder, maa ogsaa vide, at denne Troe ikke er en blot Tilegnelse, eller et livløst Samtykke med Forstanden, at give Guds Naades Forjættelser et koldt eller aftvungent Bifald. Alligevel er det saaledes der menneskelige Hiertes Underfundighed, at Mennesker endskiønt de med Forstanden sande med de guddommelige Lærdomme, endda ikke opfylde Guds Villie, endda ikke troe saaledes at de blive salige; hvilken ulyksalig Forskiel imellem den Troe som

6

er død og ufrugtbar, og den som er levende og gjør os salige! Saadan Misforstand er der i det Ord Troen; visselig en urimelig Ting, at troe og tillige ikke troe. Men vi skulle blive eenige med os selv, og Tvetydigheden skal forsvinde, saasnt vi erindre, hvad Meening dette Ord indbefatter. Det samme Ord Troe, bemærker ogsaa Troeskab, Oprigtighed, Retskaffenhed, at omgaaes med en Ting som er os betroet, eller opføre os imod en Person under hvis Osyn eller Magt vi ere, eller som vi staae i Forbindelse med. Dette er Grundloven og det forudsatte Vilkaar til alle Menneskelige Forpligtelser, dette er den Fordring vi gjøre paa andres Omgang mod os, og paa deres Omdømme om os; Troeskab og Retskaffenhed fordre vi af alle, og denne Anseelse begiere vi at have hos alle. Men det samme Sindelaug, skal ogsaa Troen efter JEsu Christi Evangelium være hos de Christne som ved Troen ville have Syndernes Forladelog Guds Naade; at være troe imod Sandheden, troe imod Gud og JEsus Christus, det er, at bevare denne Ihukommelse i vores daglige Levnet, at lade disse være de største og uforanderligste af alle vores Forpligtelser, at anvende til vores Bestyrkelse i dem alle vores Vilkaar, og alle Hændelser som møde os. Denne Troeskab eller Retskaffenhed er det, hvormed Gud selv underviser de

7

Troendes Fader, Abraham, at dyrke ham og hans Venskab. Vandre for mit Ansigt, kom mig ihu, og min Nærværelse under hvis Tilsyn alle dine Dage alle dine Gierninger, ere, og vær saaledes fuldkommen, 1 Mos. 17, 1. Dette Sindelaug er det som fremstiller os den ædle Eenfoldighed og den retvise Frimodighed med hvilken Hovedsmanden af Capernaum taler og handler, og som forhvervede ham den Lovtale af vores Frelseres Mund: Saadan Troe haver jeg ikke funden i Israel.

En lærerig og vigtig Betragtning for os alle mine Elskede Tilhørere! at overbevise os, og daglig bringe os det i Ihukommelse, at vores Troe formedelst hvilken Gud vil være forsonet med os, og gjøre os evig salige, at denne Troe paa JEsus Christus, er Oprigtighed og Retskaffenhed, og skal saaledes oprinde, bevares i Hiertet og udøve i det daglige Levnet. Men jeg vil denne Gang leede Eders Andagt videre ud, og forklare denne Retskaffenhed, som det sande Væsen af vores hele Gudsdyrkelse; jeg ønsker at vi alle maa anvende denne Anvisning at tækkes Gud, til den Frelses værdige Ihukommelse som efter Kongelig Befaling i de Christnes Forsamlinger paa denne Dag skal hellig-

8

holdes. Der er vores Dyrebareste Konges Villie, som jeg mener at efterkomme, ved at handle om denne Gud behagelige Sinds-Egenskab, fra hvilken vores Taksigelse, vores Ydmygelse, vores Bøn til Gud, maa have sit Væsen og sin sande Værd. Maatte een Aand af Oprigtighed og Retskaffenhed beherske alle de Christne, som i Dag have forsamlet sig for den Allerhøyestes Ansigt! Hvo af os mine Elskelige! vilde ikke ønske dette for sig og sine Brødre? Med dette Forsæt derfor, og til dette Øyemed at gjøre vores Takkes Offere Gud behagelige, under mig Eders Agtsomhed, til at forestille den Retskaffenhed, som skal give vores hele Gudsdyrkelse sit Væsen og sin Værd; det er: Stadighed og Øvelse at anvende alle Vilkaar og Hændelser af det daglige Levnet til vores ydmygelse for Gud, til hans Ære og Tilbedelse, til Overgivelse eller Underkastelse under hans Villie og hans Bud. Ved disse tre Kiendemærker paa Retskaffenhed kaster Eders Øyne paa den ædle Mand i vores Evangelium; Skiønner hvorledes han i sin Tieneres Lidelser lider selv, og for hans Skyld ydmyger sig for den guddommelige Læge. Undres over hvilke sunde og værdige Begreb han gjør sig om vores Frelseres guddommelige Almagt at befale endog fra-

9

værende over Sygdom og Helbred, Herre der er for meget at du gaaer under mit Tag, men tael kun et Ord, saa bliver min Tiener frisk etc. Endelig bliver nidkiære derover, med hvilken frivillig og uskrømtet Underkastelse han bekiender, sig og alle menneskelige Ting at høre ham til, og lyde ham. Ogsaa jeg, som er kun et Menneske, og dertil staaer under Øvrighed, naar jeg befaler, bliver adlydet etc. Til disse tre Hensigter lader os lære Retskaffenhed at kiende, og legge Flid paa at have den: Til at kiende vores menneskelige Ringhed og vores fordærvelige Trang, og deri vores almindelige Uværdighed for Gud. Det skal være min første Deel. Til at fatte og vænne os til store og tilbedelsefulde Tanker om Guds Majestæt, og rodfæste dem i os, derom skal min anden Deel handle. Til at styrke os i vores uforanderlige Underkastelse under ham, og Hengivenhed at gjøre hans Vilie. Dette er den tredie Deel.

I.

Det første af Retskaffenheds Egenskaber, og Prøver er, at vi kiende os selv, at vi ere Mennesker, og derfor intet Menneskeligt holde fremmed for os. Men dette skal be-

10

viser os vores Uværdighed for Gud, og vores Trang til Naade og Frelse hos ham.

Mennesket fornægter eller forglemmer sig selv, naar han udelukker sig fra det usigelig store Rige af Skabninger paa denne Jord, fra de Vilkaar under hvilke hans hele Kiøn er indbefattet; naar han glemmer hvilken liden og ubetydelig Deel han udgjør i denne Guds Huusholdning, under hvilken saa talrigt et Kiøn af Mennesker, saa mangfoldige Slægter Dyr, saa utallige levende og livløse Skabninger have hver sin Plads, sin Orden, sit Ophold, og sit Tilsyn under den al raadende Hersker. Sandt at Guds uendelige Forstand og uindskrænkede Omhue kiender dem alle, nævner hver een ved Navn, beskikker enhver sin Tid, sit Sted, sine Vilkaar; men kan vi vel synes os selv at være noget i vores Øyne, uden før saavidt vi tænke os under det Almindelige, hvor vi næsten tabe os selv i denne Mangfoldighed. Saaledes lærer os David. Psalm 8. Naar jeg seer Himlen dine Hænders Giermng, Maanen og Stierne som du bereder, hvad er Mennesket? hvad jeg den eene under denne grændseløse Viide af Verdener og deres Beboere? hvad et Menneskes Barn? mon han er værd at du ihukommer ham? Visselig intet kan jeg gielde i mine Øyne, uden naar jeg tænker mig med al den-

11

ne uendelige Mangfoldighed indbefattet under een Faders, een Herskeres Forsyn og Bestyrelse!

Kan den Retskafne som kiender sig selv, da undgaae det, at tilegne sig selv alle vores Kiøns fælles Vilkaar, at tage Deel i der Menneskelige Kiøns almindelige Forkrænkelse, som vores fælles Byrde og ydmygelse? Nei han maae bøie sig saaledes, saa tit han med et ynksomt Hierte er Vidne til sine Brøders Elendighed, til alle de Lidelser ved hvilke deres Liv og deres Lyksalighed fortæres; ja endog saatit hans bedre Siel forfærdes, for de vilde Uordener i hvilke de tøiløse Lyster, bortføre Synderne; saatit han skielver for det Svælg af Ulyksalighed, som han seer aabner under Lasternes Fødder; thi, tænker han, er det dog ikke de samme Forvildelser, de samme Synder hvis Sæd har forgiftet min Natur som deres, de samme Lyster hvis Magt jeg ogsaa føler i mine Lemmer, og hvilke let nok kan føre mig i deres Trældom. Saa lader han sig advare, roeser sig ikke i andres Fordærvelse, naar han seer de Ugudeliges Ulykke komme over dem som et Uvæir. Hans vise Frygtsomhed lyder Apostelens Advarsel. Rom. 11, 18-22. Kors dig ikke imod de afhugne Grene, med hvilke du var indpoded paa en Rod, De ere afhugne i deres

12

Vantroer, men du har staaet nogen Stund ved Troen, vær ikke hovmodig men frygt. Hvilken Roes, at vores Kiøn, at vores Staat hvis Medborgere vi ere, at vores Christenhed af hvilken vi ogsaa bære Navnet, opfører saadanne Vanskabninger, Lasternes Trælle, Misdædere som længe have nydt Hæder og Belønning, indtil de endelig udstødes af det menneskelige Selskab? Er der Roes eller Beskiemmelse, hvad i disse Dage er hele Landets alle Byernes, alle offentlige Steders, og private Samlingers Materie, at saa afskyelig en Misgierning, og nogle faae Ryggesløses Forførelse har kunnet sprede sin Forgift iblant os? Kan vi med Ligegyldighed eller med en uviis Latter see derpaa, at i en Stad hvis Borgere vi ere, hvis Forsyndelser ogsaa over os raabe til Himlen, saa mange Indvaanere have besmittet sig med Baal-peors skamløse Afguderie (4 Mos. 25.) og Handel, at saa mange Ureenheds Vaaninger, i et Opløb hvor ikke Nidkærhed for Dyden tilskyndede, men en nye løsgiven Last hos den ringe Mængde, Lysten at røve rasede, bleve tegnede med Forbandelse, og nu staae der til Ødeleggelsens Vederstyggelighed? Der høres aldeles Horerie iblant eder, skrev Apostlen til de Christne i Korinth, lader os gjøre Anvendelsen deraf; og I ere oplæste, og have ikke langt heller sørget; Eders Roes er ikke smuk; vide

13

I ikke at en liden Suurdei, gjør den hele Dei suur? 1 Kor. 5, 1-6.

Er det da Retskaffenhed at føle vores Kiøns Beskiemmelse ved Lasterne, vores Fædrelands Strafværdighed og Frygt for Dommens Udbrydelse; er der Retskaffenhed at ihukomme vores medfødte Fordærvelse og mægtige Tilbøyelighed til det Onde, at see i den Mængde af Ondskab alle vores Fristelser og for hvilke vi let nok give efter; hvad maa da Oprigtighed imod os selv og Sandfærdighed lære os, uden, at ydmyge os med Bedrøvelse over Synderne, at bekiende vores Uværdighed for Gud, bekiende at vi alle ere Syndere, alle fattes vores Roes hos Gud. Rom. 3, 9-23. . Kan noget sømme os mere, os til Afvigelse og Overtrædelser hengivne Mennesker, end denne Bekiendelse; at vi ere al Naade al Miskundhed uværdige, men at vores Nød og vores fortvilede og uden en almægtig Forbarmelse hielpeløse Trang, denne allene gjør os dristige at trænge os til den Allerhøiestes fri Naade? Hvad skal vi sige dertil mine Tilhørere! at denne Ydmygelse for Gud koster de usle men forblindede Mennesker saa meget, at de undslaae sig for den, flye for at kiende sig selv, forhærde sig imod denne Overbevtisning? hvilken Uret« skaffenhed! Løgnagtighed! Gienstridighed! Ak i Dag i der mindste lader os være retskafne,

14

og ydmyge os, at vores Tilflugt til Gud, maae blive vores Konges, vores Fædrelands, vores alles Frelse, og denne Dages Høytid opnaae sin Hensigt, og vinde vores forbarmende Guds vores Frelseres Velbehag.

II

Med denne Retskaffenhed skal vi blive i Stand til at fatte store og værdige Begreb om Guds ophøvede Majestæt og hans Gierninger, og at vænne os til at omgaaes med disse Tanker.

Det er intet uden Retskaffenhed eller Optighed imod Sandheden, naar vi sætte os hen, over alt hvad vores Begreb og Nemme kan formaae, naar vi ville tænke Gud, og tilbede saaledes hans usporlige Egenskaber og Gierninger.. Den allerførste den visseste og væsentlige Forestilling om Gud er denne at han er uden Lige, ophøyet over alt Endeligt, over alt hvad vi kunne forstaae eller tænke. Dette er den første af Guds Egenskaber som indeslutter alle øvrige, den nemlig som i Skriften kaldes hans Hellighed. Hellighed naar det siges om Gu betyder ey allene, den uendelige Skilsmisse formedelst hvilken al Udyd alle Lyder ere langt borte fra ham: men dette Ord bemærker

15

hans guddommelige Ophøjelse over alle andre Væsener uden for ham, formedelst hvilken slet ingen anden Ting enten i Himlen eller paa Jorden kommer ham nær, eller fortjener at nævnes ved Siden af ham. Saaledes er det den ikke allene meest veltalende, men endog den eeneste kun sømmelige Lov-Sang som de øverste Engle omkring hans Throne tilbede ham med, i den Himmelske Henrykkelse hvor Propheten saae Guds Herlighed. Jes. 6, 1. Hellig, hellig, hellig er Jehova Zebaoth al Jorden af fuld af hans Ære. For Mennesker er det derfor Retskaffenhed eller Nidkierhed for hans Ære, at vi holde os til den samme Tilbedelse saa tit vi ihukomme ham, at vi aldrig tænke andet om ham. aldrig vente andet fra ham end hvad som er Stort Underfuldt, og hvorimod alle menneskelige og jordiske Anslag og Betænkninger blive til Afmagt og Daarlighed. Har ikke Gudselv givet os den merkeligste Underviisning at det er hans Villie, at vi skulle saaledes tænke om ham, da han har sat den Prøve paa vores Troe til ham, at blive salige ved saadan en Forkyndelse, og saadanne Sandheder, som ere for den verdslige Fornuft, den største ydmygelse, eller Daarlighed, nemlig Forkyndelsen om Syndernes Forsoning ved Gud-Menneskets Død paa Korset? Saaledes undsaae Apostlen Paulus sig

16

ikke at beskrive Christendommens Lære. 1 Kor. 1, 19. Der er skrevet: Jeg vil fordærve de Viises Viisdom, og til intetgiøre de Forstandiges forstand. Hvo er en Viis! hvo er en Skriftklog? hvo er denne Verdens Randsager? har ikke Gud gjort denne Verdens Viisdom til Daarlighed? Thi efterdi Verden formedelst sin Viisdom ikke kiendte Gud i sin Viisdom, da behagede det Gud formedelst den daarlige præken at gjøre dem som troe, salige. Men vi præke den korsfæste Christus, Jøderne til Forargelse og Grækerne til Daarlighed. Ingen af Guds Gierninger kan forlignes med dette over alle Ting underfulde Beviis paa Guds Herlighed; men denne store Tildragelse som kun eengang kunde skee, har havt Følger, som ligesaa meget maa sætte os »Forundring, og henvise os til den ydmyge Tilbedelse af hans Ubegribelighed. Jeg vil allene nævne Christendommens Plantelse og Udbredelse i Verden.

Men det er ei allene i disse sieldne og umiddelbare Guds Viisdoms og Magtes-Virkninger, at HErrens Arm er aabenbaret. Hver Tidsalder kan mindes saadanne Tildragelser, hvormed Menneskene, enten med eller imod deres Villie har maat-

17

ret skønne det usynlige Forsyns Mellekomst. Og sandelig endnu tiere vilde Menneskerne see denne Guds

vældige og uforventede Styrelse af alle Menneskelige Ting, dersom deres Eftertanke var oplyst og blev ledsaget af Retskaffenhed imod Gud. Den retskafne Gudsfrøgtige har den Skarpsynedhed at opdage, hvorledes Guds Raad, og almægtige Bestyrelse virker i de Hændelser, som for Menneskers Øine lader at være, enten Menneskers Gierning, eller blind Skiebne. Den retvise Gudfrøgtige veed, at ikke der Allermindste hændes ved en blind Skiebne, han veed og har erfaret det, at just de allermindste, de usynlige Omstændigheder i de Ting, der skee i Verden, ere dem, hvorved Guds usynlige Bestyrelse lader de allerstørste Forandringer komme til Virkelighed. Den retvise Gudfrøgtige agter derpaa, han venter at see det, og det lykkes ham at sinde, hvorledes Forsynets Retfærdighed beskikker Rationens Opkomst eller Undergang ligesom Religion og Dyd holdes i Ære iblant dem, eller trædes under Fødderne. Maae han tit see, at den Ugudelige, opvoxer og blomstrer som en Plante nden Roed, at han er tryk i Ryggesløshed, opreiser sit Hoved, over Vold med sin Arm, og taler stolte Ord imod Himlen; det forstyrrer ikke hans Bestandighed. Han seer, at Hevnen langsam følger efter, nærmer sig og

18

endelig bryder ud; han veed og er taalmodig i denne Forventning, at Gud prøver de Godes Troeskab, leder dem efter sit Raad og endelig antager dem til Ære, David har lært os denne Skarpsynedhed, de Retskaffenes Viisdom, som giennemæænger al den Taage, i hvilken alle Omskiftelser as Menneskenes Skiebne er indviklet, og seer paa HErrrens Haand, hvis Magt allene beskikker alle Ting. Ps. 107, 40. Han udøste Foragtelse paa Fyrsterne og lod dem fare vild i det Øde, hvor ingen Vei var. Men han ophøiede en Fattig af Elendighed og satte deres Slægter, som Faar paa en frugtbar Græsgang. De Oprigtige skal see det, og glæde sig, men al Uretfærdighed maae lukke sin Mund til. Hvo er viis, han skal bevare disse Ting, og han skal forstaae HErrrens Miskundheder? Vi have oplevet det mine Brødre! hvad i Aar og Dag har været mange Retskaffenes Suk, og ængstelige Forventning; endelig maae: den frække Uretfærdighed lukke Munden, og med Tænders Gnidsel bekiende, at der var en Gud, hvis Hevn blede paa Misdæderne og mod hvis Helligdomme det var daarligt at opreise sig. Vores Mistrøstelse er beskietmet; thi hvor mange iblant os har været saa vise, da vi saa Synderen voxe op og blomstre, at ikke lade sig bedrage af hans skinnende Lykke, at ikke fryg-

19

te for hans Trods, da han satte sig selv til en Fyrste? hvor mange har været vise, og seet ham ikklædt med Forhaanelse for Gud, seet ham fare vild i det Øde hvor ingen Vei var, da han foer frem paa Ærens og Overflødheds og Vellysternes Bane? Saa lader os da i det mindste efter at dette er skeet, hvortil mange har maattet sige: Hvo havde tænkt dette? lader os forstaae det Under, som er skeet for os, og bekiende at det var Gud, Dommerens Arm, som vilde lære os sin Frygt, og med mægtig Frelse hiemsøgte os.

III

Det er for den Retskafne en vigtig Om hue at famle i sin Siel store og værdige Tanker om Gud og hans Egenskaber og at bevare hans Ære og Tilbedelse, at forvente hans Egenskabers Herliggiørelse endog da naar de synes at være formørkede. Men Retskaffenhed sætter dette sit Sindelaug imod Gud ogsaa i daglig Udøvelse, ved Underkastelse under hans Ledighed, og Stræbsomhed at gjøre hans Villie. Lader mig, mine Elskelige! endnu i min tredie Deel vise, hvorledes retskafne Christne ogsaa til denne Hensigt skulle anvende deres Opmerksomhed paa alle Vilkaar og Hændelser af det menneskelige Levnet. De ere uforglemmelig overbeviste om

20

Retfærdigheden og Billigheden af denne deres Overgivelse til Gud; de lade sig ved deres daglige Levnets Forfatning og mødende Tildragelser opmuntre og tilskynde dertil; de paaskiønne deri Forsikringen og Vilkaaret, hvormed de sætte deres Tillid til Guds Venskab og Beskiernelse.

Retskaffenhed anseer sin Underkastelse under Guds Villie og Redebondhed at lyde ham, ei allene for uforanderlig Nødvendighed, men den anseer det for sin allerdyrebareste Forpligtelse at opfre sig aldeles til Guds Velbehag. Den virkeligste og værdigste Tanke, med hvilken vi kunne forestille os Gud, er denne : At af ham og ved ham og til ham (til hans Ære) alle Ting ere Rom. 11, 36. Ham, ved hvis Villie alle Verdener og hvad der er i dem ere til, og opholdes; ham, hvis Vink hele Naturen adlyder, ham bør de fornuftige Skabningers fri Villie tilhøre; efter hans Love bør de føie sig, dersom de ville have den Lyksalighed, som allene er af ham; og ved ham, og til ham; af ham betænkt, da han gav dem deres Naturs Indretning og deres Lives Maal, ved hans Kundgiørelse og Ledsagelse dem meddelet, og til hans Herliggiørelse udført og fuldkommet, naar de ophøies til hans Efterlignelse og hans Kierligheds Samfund. Men hvor meget mere maae de Skabninger ydmyge sig,

21

og underkaste sig, som fra deres oprindelige Fuldkommenhed faldne, til Synd og Fordærvelse overgivne, og hans Maade og Kierlighed aldeles og evig uværdige, ere gienløste ved der allerstørste og guddommelig

herlige Under af Viisdom og Forbarmelse? hvis Eiendom maae deres hele Væsen, deres fri Villie, deres stadigste Omhue at blive ham taknemmelige og velbehagelige være? efter hvis Vink maae deres Gierninger bestyres, uden hans, som ved sin Opofring kiøbte dem fra den ævige Trældom under Mørkhed og Fordømmelse, til at blive nye Skabninger, nye Guds Udvalte og salige Børn? Er det andet end Retskaffenhed og Oprigtighed, som gjør denne Slutning: Er een død for alle, JEsus Christus opofret og død som Forsoner for alle, saa ere alle døde, alle som ere døbte paa hans Død og ville have Deel i den; og han døde saaledes for alle, at de, som ved hans Død leve, fremdeles ikke skulle leve sig selv, ikke deres egen Villie, ikke deres Lyster, men ham som er død og opstanden for dem. 2 Kor. 5, 15. Hvilken forpligtende og indtrængende Formaning formedelst denne Guds Barmhertighed, at overgive os selv til Oftere, levende, hellige og Gud behagelige Offere! Rom. 12, 1. Hvor uforanderlig og hellig er den

22

ne JEsu Christi Gienløftes Forpligtelse. Inten af os lever sig selv og ingen dør sig selv, leve vi, saa leve vi denne vores HERre, døe vi, saa døe vi ham, saa vi enten levende eller døde tilhøre ham; thi derfor er Christus død og opstanden og bleven levende, at han skulde være HERre over Levende og Døde. Rom. 14, 2.

Den retskafne Christen, fom har Følelse af Taknemmelighed, Kierlighed og Hengivenhed imod disse saa usigelig dyrebare Forpligtelser: seer ogsaa og glædes ved at see saadan Indretning og Orden af Guds Huusholdning i sit daglige Levnet, som daglig minder ham paa hans Underkastelse, og Lydighed imod Gud. Hvorfra alle de indbyrdes Forbindelser, med hvilke Menneskenes Forhold imod hinanden, deres Omgang og jevnside Omhue for hinandens Vel og den almindelige Roe og Lyksalighed, have deres Orden, deres Grundvold og indbyrdes Befæstelse? Hvorfra den uforkrænkelige Hellighed, som omgiver Lovene, som haandhæver Fyrsternes Befalninger, som sætter Undersaatternes, endog de ringestes Rettigheder i Sikkerhed? denne gyldne Kiede fra det fattigste Straaleie indtil Thronen, formedelst hvilken de Ringere adlyde og de Mægtigere befale, og disse

23

igien adlyde andre, som atter indtage Befalninger fra dem, som ere over dem; denne Kiede, formedelst hvilken enhver er sat i sin Post, i sine Vilkaar for at tiene andre, og den som er ypperligere er des fleres Tiener; hvorhen gaaer denne Kiede uden til Fodskammelen af den Throne, fra hvilken hele Menneskeligheden har sin Indretning, sin Oprindelse, sin Vedligeholdelse, under hvis Bestyrelse utallige Verdener løbe i deres umaalelige Baner, Soele og Jordkloder have deres uforanderlige skifter, og Aarstider, indtil de have opfyldt deres Tilværelse og komme tilbage til det Intet, hvorfra de ved Almagts Bliv udgik? Den retskafne Gudsdyrker, som er oylust, og glæder sig ved at paaskiønne, hvorledes al denne Orden kommer fra den almægtige Skaber og Lovgiver, som efter Maal og Tid og Vægt gav sin hele Skabning, dens Indretning, og hver enkelt Ting sit Væsen, og sin Forbindelse med andre, han seer det og bliver daglig paamindet, at han ogsaa til sin Lyksalighed lever under dette uindskrænkede men velgiørende Herredømme; daglig priser han sig lykkelig at udgiøre for sig og med sine Vilkaar en Deel af denne tilbedelseværdige Huusholdning, at han i sit Kald, i sit Embede ikke tiener Mennesker, men Gud. Hvilken ærefuld og velkommen Erindring for ham: Jeg er er Menneske, og det under Øvrig-

24

hed, men jeg har under mig andre, som jeg siger til, gak! saa gaae de, kom hid! saa komme de, til min Tiener gjør dette! saa gjør han; det andre bevise mig, det jeg fordrer af dem, maae jeg ikke bevise det ogsaa imod Gud? ikke ogsaa den Underkastelse, den frivillige Lydighed og Troeskab imod vores fælles og allerøverste Herre? Har jeg Ret at fordre og imodtage denne Underkastelse, disse Tienester af mine Medmennesker, uden under det Vilkaar, at jeg overgiver mig med dem til at gjøre hans Villie, som er Grunden til deres Forpligtelser imod mig?

Saaledes paamindes den Retskafne hver Dag, ved hans daglige Omgang med Mensker, hvad han skylder Gud, men han finder i denne sin frivillige Hengivenhed til sine Forpligtelser, Retskaffenheds Belønning og daglige Opmuntring, thi derved har han Tillid og glædefuld Forsikring, at love sig Naade og Velgierning fra den Allerhøieste, som han saaledes kiender at være alle Menneskers Fader og Forbarmer. Under dette Vilkaar af sin frivillige Overgivelse til Gud, har han den Frimodighed, med hvilken den værdige Hovedsmand vender sig til vores Frelser. Tael kun eet Ord, saa bliver min Begiering opfyldt. Intet kan være uforanderligere og helligere Nødvendighed imellem den Mægtige, og den Trængende, hvis hele

25

Vel og Frelse staaer i hans Haand, end dette at den som trænger underkaster sig sin Velgjører, og for hans Lydigheds Skyld forneg« ter sin egen Villie; paa dette Vilkaar er det da ogsaa, at den Retskafne allene begierer og venter Hielp og Bønhørelse hos Gud. Men dette Sindelaug er det, som har Troe og Tillid i Følge med sig, naar Mistillid og Tvilsomhed har sin skiulte Aarsag i et gienstridigt og mod Gud utroe Hierte. Det er i Almindelighed en god Samvittighed, som gjør frimodig, og det giver Frimodighed til Gud, naar vores Hierte

har det Vidnesbyrd, at vi ingen høiere Ønsker have, end at behage Gud, og at vi med troelig Flid arbeide paa at blive daglig stærkere i at overvinde det Onde, og at fornegte alle Lysternes Tilløkkelser, at blive daglig mere lydige imod de ædle Tilskyndelser af vores Guds Kierlighed og hans Velbehag over os, daglig mere færdige at opfylde vores Kald med alle de Dyder, som vi i alle vores Vilkaar, i vores Stand og Embede have Leilighed til. Kan endskiønt en Christen aldrig være tilfreds med sin ufuldkomne Dyd, saa kiender han dog den faderlige Forskaanelse, som tilgiver hans Skrøbelighed, og lader hans retskafne Hierte sinde det Guds Velbehag, som hans Gierninger ikke kunne fortiene. Denne trøstefulde Tillid lærer Apostlen Johannes de Retskaffene: Naar kun dette Hier-

26

te ikke fordømmer os, saa have vi Frimodighed til Gud, og hvad vi bede om, der skal vi annamme af ham, thi vi holde hans Bud, og gjøre de Ting, som ere velbehagelige for ham. 1 Joh. 3, 22. Saa gielde vores Bønner noget hos Gud, saa tør vi selv svare os, at vores Begiering og vores Paakaldelse er hørt og antagen hos ham. En børnelig Lydighed imod Gud virker ogsaa en børnelig Tillid til ham; og dette prøver den retskafne Christen i sit daglige Levnet, dertil benytter han sig af sine forbigangne Dages Erfarenhed, af sin Opmærksomhed paa det, som hver Dag endnu møder ham, og af de Hændelser, hvilke han endnu i Fremtiden

gaaer i Møde.

Dette er da mine Elskelige! det Billede paa Retskaffenhed og Oprigtighed, hvilket jeg ønsker at maatte trække vores Agtsomhed saaledes paa sig, at vi dømmes, om det ligner vores Sindelaug imod Gud, og Tænkemaade og Sæder i vores Christendoms Udøvelse; eller om det gjør os Bebreidelse, og forekaster os den uundskyldeligste Sinds Tilstand, Uretskaffenhed og Mangel af Retsindighed. Er der mueligt, at vi ikke høre vores indvortes Vidne, som kalder vores Hierte til Regnskab,

27

hvorledes det i Dag er sindet imod Gud? med hvad for Følelser, enten Beskiemmelse og Bluefærdighed, eller Forfærdelse og Ydmygelse, eller frimodig Taknemmelighed og børnelig Glæde, vi ihukomme den store Gierning, som disse Dage forkynde? den hans Gierning (thi Guds udtrakke Arm var det vi saae, alt for synlig til at kaldes en Hændelse) som aldrig nok kan ophøies, aldrig nok eftertænkes og bevares til en udødelig Opmuntring at frygte Gud og tilbede hans Barmhertighed, og skielve for Ryggesløsheds ødeleggende Yttrelser, skielve for dens første Grøde, hvorfra den udspirer, Forfængelighed og Utroeskab imod Religionen. Eders alles Samvittighed tale i Eder mine Tilhørere! om der er Retskaffenhed i os til at ihukomme denne Gierning, til at lade Gud vores Forbarmer og Frelser skee Ret, og at dømmes med Sandhed om vores Fordærvelse eller snart Ødeleggelse, under hvilken vi vare hensolgte! Enhver Betænk som iblant os saae det rædsomme og skumle Mørke over vores Hoveder, saae den ængstelige Skye, som var stegen op fra Afgrunden, daglig blev sortere, og svanger med Ulykke hvert Øieblik truede at bryde ud over os. Saa synlig var Ugudeligheds og Bespottelses afskyelige og skrækfulde Fremgang, og deres Magt at omskabe allerede

28

38

denne Verden og Menneskeligheden til Helvede, blevne. Der sømmer os da vi tale om en Sag, som først med Retfærdigheds Fakkelt skal oplyses, og endnu er under Dommernes Randsagelse, at opbie den Dag, som skal bringe for Lyset hvad som var skjult i Løndom, og aabenbare Hierternes Raad. Men hvorledes vi, hvorledes Statens Borgerne, deres Fædrenelands og Kongens troe Venner, hvorledes alle de, som kun frygte Gud, og, om ei elske Religionen, dog ønske at lære at elske den, skulle skiønne paa det, som er skeet iblant os, det vil jeg kortelig, og jeg ønsker mine Elskelige! med Eders alles Samtykke, at vi med eet Hierte og een Mund maae forkynde vores Guds Roes, forestille: Hvad skal jeg ringere kaldet det, end en Sammenrottelse af Satans Rige selv, eller vist til en Erobring for der, opspunden. Dette ulykkelige Misfoster havde bygt sit frække Sæde næst ved Thronen, og klæder sig i den Anseelse og Værdighed som den ypperste Raadgiver, og Zepterets nærmeste Fortroelige. Men ikke saaledes, som Historien ellers minder utroe Tienere og forræderske Embedsmænd, som for deres Vindings eller ÆAres, for et stort Navns Skyld, falde paa onde Anslag; ikke dermed allene lod disse Ugudelige det være nok. De havde

29

raadslaet ei allene over Landets Roelighed og Velstand, eller over Kronens og det kongelige Huses Ære; De havde intet ringere foretaget sig, end at berøve det ulykkelige Fædreland, Religion og dens Oplysning, Dyd og Orden med alle dens velgjørende Virkninger, at besmitte alle Pligternes Helligdomme; de vilde (thi denne var deres Viisdom og Religion) indføre Spotternes Lære, og Vellysternes Afguderie.

Allerede syntes os at see disse Templer reise sig; allerede moednedes deres Anslag, og truede enten de Christnes Bestandighed og Borgernes Troeskab, eller og deres Blod. Ja mine Tilhørere! jeg maa sige de Christnes Bestandighed truedes; thi hvor sørgelig forblindes de fattige Mennesker, naar de see den

Ugudelige klædet i Hæder og Overflødighed? og saae vi ikke, hvorledes denne Synder havde en Flok omkring sig, som vilde søge hans Ansigt, og snart tilbad for Guld-Billeder. Daniel. 3, 7. Imidlertid ængstedes de Retskafne: Gud syntes at have skiult sin Arm, og at lade sin Hevn slumre. Dog, lovet være hans guddommelige Evangelii Kraft! dog var endnu en ufordærved Sæd af hans Dyrkere, dog var endnu hemmelige og offentlige Tilbedere, hvis Bønner gjor-

30

de sig til en Muur for den indbrydende Fordærvelse. Kongens Huus havde endnu den vise og af Gud udkaarne Kongelige Moder Juliane og hendes Prinds den elskværdige Frederik, af Gud opholdne til denne mere end jordiske Ære, at være Kongens Skyds-Engle. Store blive deres Navne i Efterkommernes Minde! men herligere endnu deres Navne i de udødelige Boeliger, naar hines i Historien med Forbandelse tegnede Navne, længe siden ere forglemte! disse bad, og raadslog, og vovede dem selv; men de opbiede den Time, som Guds Viisdom selv betegnede dem, og endelig beviiste Udfaldet, hvad Guds Prophete havde lagt de Retskafne i Munden. Jes. 8, 9. 10. Gjører Selskab og bliver dog sønderknusede, omgyrter Eder og bliver dog sønderknusede beslutter et Raad, og det skal dog blive til intet, taler et Ord, og det skal dog ikke bestaae, thi med os er Gud. Et Lynild gik ud fra det Mørke, hvori den Almægtige havde skiult sig, og hans Torden traf, og sønderknusede Afguden. Med os var Gud, o! hans Tilbedelse og Frygt komme over os! endelig blev den afskyelige Taage, i hvilken vi og vores Ypperste og Folket var ligesom med en Fortryllelse fra Mørkheds Fyrste iddsluttede, adspredet. Vi

31

vaagnede og var som de Drømmende. Saa uventet, men ligesaa naadig og lemfældig var den Frelse, hvilken Gud i denne Nat, en Belsazars Nat for de nu moedne Misdædere (Dan. 5) udførte. Vores Frygt, vores Bekymringer ere borttagne fra vores Hierte, og vi — hvad skulle vi nu gjøre? Skal vi nu lade denne Hændelse, som faa mange andre Beviis paa Guds Naade og Forskaanelse over os, døe bort i Forglemmelse? Væ os da! saa maatte denne Frelse blive henlagt for os til den Skat af Vrede, som upaaskiønte og foragtede Velgjerninger samle for et Folk, som længe men forgiæves har været baaren paa Guds Ømheds og Miskundheds Arme. Saa maatte denne saa udmærkede Besøgelses Dag blive for os en skrækkelig Forbetydelse om vores Folkes og Fædrelands Overgivelse til Ulykker, til Ødeleggelses uformidelige Dom; vores egen Samvittighed, vores onde Hierte, som følede Uretskaffenheds Fordømmelse i sig, maatte forkynde os vores Forkastelse fra Guds Ansigt. For denne Ulyksalighed lader os forfærdes, mere end for alt det Onde, som hine Syndere havde raadstaaet at gjøre os; lader os skielve derfor, at vi ikke i Dag med en hykkelst og svigfuld Taksigelses Højtid, blive vores Fædrelands, vores egen Lyksaligheds

32

Forrædere! Lader os advare os, og væbne os imod denne saa syndige Glemsomhed, med Mosis Ord til sit Folk, hvilke vi daglig sige til os selv. 5 Mos. 32, 3-7. Jeg vil præke om HERRs Navn, giver vor Gud stor Ære! Han er Klippen og hans Gierning er fuldkommen. Men de have fordærvet sig forham, de vare ikke hans Børn, det var deres Lyde, en forvendt og forvirret Slægt. Skulle I giengielde HERRen dette, du daarlige og uvise Folk? er han ikke din Fader, som haver købt dig, han,han gjorde dig og beredte dig. Kom ihu de gamle Dage, betænk Aarene fra Slægt til Slægt. Spørg: din Fader . . . . Nei ikke eders Fædre, Indvaanere af Danne-mark! behøve I at spørge; Kommer det ihu, hvad vi alle have oplevet; hvorledes for ti Aar vores Land truedes med en overvældende Strøm fra Østen, som var traadt over sine Breeder, og nærmede sig vores Grændser. Vores Afmagt spaaede os, at vores Land vilde blive et Rov for Krigen, og vores onde Samvittighed spaaede os den Allerhøiestes Domme, som vilde hiemsøge vores Synder, og Utroeskab imod ham. Endda borttoges vores Forfærdelse: de Hære, som stode færdige at angribe os, adsprededes: og forventet lige-

33

som fra Himlen nedskienkede os Freden,

uden at vi med eet Lides Opofring, eller

med en Egns eller Agers Forødelse havde købt den. Denne den anden Prøve paa Guds Godhed og Forbarmelse, hvorledes ville vi bruge eller Misbruge den? Kun

Retskaffenhed, det lader os stræbe at bevare, saa vil denne Guds Gierning blive os underfuld og dens Ihukommelse dyrebar. Med Retskaffenhed lader os bekiende vores truende og raadvilde Fordærvelse, hvis Aarsag ei hine Misdæderes Ondskab allene, men ogsaa vores Udyder var. Med Retskaffenhed lader os give Gud allene Æren, og med nye Løfter for ham forpligte os til at elske ham igien, til at elske hans Ords Lærdomme og al hans Villie vores Helliggiørelse. Denne Retskaffenhed lader os bevare og udvise imod vores Fædreland, imod vores os fra nu af dobbelt dyrebare Konge, med Nidkierhed i at elske hans og vores fælles Lyksalighed, og bringe denne vores almindelige Bekymring, men med Taksigelsen tillige (Philipp. 4, 6.) for Naadens Thronen, fra hvilken Gud bønhrør os.

Ja Gud du Allershøieste, Hellige og Forfærdelige i dine Domme! men Miskundelige og Trofaste imod dem, som elske dig og bevare dine Vidnesbyrd! vi ville ven

34

de os til dig, med bøiede Hierter, og med Tilbedelse af det Under, som du har gjort for os. Dig allene, din Viisdom og Forbarmelse tilhører Roes og Berømmelse, men os ydmygelse og Ansigtets Blusel. Vores Øine saae det, thi du lod os blive vaagne af Syndernes og den kiødelige Sandseløsheds Slummer, hvilken gruelig Omstyrtelse Lasterne og Udyderne havde beredet os, og nu hvert Øieblik vilde bryde ud; men var det ikke de Laster og Udyder, hvis Lyster og Begierligheder boe i os, og opklækkedes i vores Barm, de Lyster, som iblant vores Mængde bleve holdne for Glæde og Fordeel og Ære? fristedes ikke mange af os, at træde paa de Ugudeliges Veie, fordi deres Magt voxede op, og deres Lykke blomstrede, og deres Frækhed var ophøiet imod Himlen? fristedes ikke de Gode at spørge, hvorledes seer Gud det, og er der Kundskab hos den Høieste? Men du borttog Taagen og Forfængelighedens Fortryllelse fra vores Øine? Du frelsede vores Fædreland fra sin Ødeleggelse, du kaldede vores Folk, og dets ypperlige, og dets Konge at skue igjen paa din Haand, at ære din Sandhed, og at mærke paa dine Befalninger. Ophøiet være dit store og herlige Navn, tilbedet din Barmhjertighed; thi for dets Skyld allene og for din Sons

35

Skyld, udfriede Du os. Men barmhjertige Gud! endnu den beste den saligste Virkning af denne din Benaadelse! den lad os erfare! Giv os, giv vores Konge, og hans Folk et nyt Hierte og en frivillig Aand til at frygte og elske dig, til at agte paa din Villie vores Omvendelse, vores Helliggiørelse og Troeskab i at gjøre alt det, som sømmer Retskaffenhed og Taknemmelighed imod dig — Lad os aldrig forglemme, hvor skrækkelig Syndens og Vantroens Fordærvelse er, naar dine Domme fremstille dem i deres nøgne Afskyelighed; lad os aldrig mere forsones, med disse Lyder, men lad dem evig være os en Vederstyggelighed, og deres Tillokkelser forbandede. Antag os i Dag i Pagt med dig; lad vores Konge, som din kiendelige Forbarmelse har gjort os alle dobbelt dyrebar, være fremdeles din almægtige Omhue og din Aands Beskiørmelse og Ledsagelse med vores ydmygste og ivrigste Bønner anbefaler. Du kalder Kongerne Guder og den Allershøjestes Børn; Ak! værdige vores Christian denne Ære og den Lyksalighed at kaldes din Søn, din Tiener som du udvalte til at blive et Under af din Naade, og et Redskab for dine Miskundheder over hans Folk. Lad Kongens Huus være fremdeles til et Maal for dine paaskiønte

36

og herliggiorte Velsignelser: Benaade Dronningerne, hver efter din Viisdoms og Barmhierrigheds Raad over dem. Velsigne Fædrelandets Velsignede, Dronningen Juliane og hendes Prinds Frederik med al den dine Helliges himmelske Vellyst paa Jorden, at være dine udvalte Redskab til utallige Menneskers Befrielse fra Ondskabs og Ryggeløsheds Ugierninger, fra Helvedes Anslag imod Religion og et heelt Lands timelige og evige Lyksalighed.

Ære være Gud Fader etc.